

אין אדם דר עם נחש בכפיפה

1. במדבר פרק ה

'... איש איש פיתשמה אשתו ומעלה בו מעל: ושלב איש אתה שכבת זרע ונעלם מעיני אישה ונסתרה והיא נטמאה ועד אין ביה והוא לא נתפשטה: ועבר עליו ריחקנאה וקנא את-אשתו והוא נטמאה ארעלר עליו ריחקנאה וקנא את-אשתו והוא לא נטמאה: והביא האיש את-אשתו אליה... ולקח הפהן מים קדשים בכלי-חרש ומדחפער אשר יהיה בקרקע המושכן וקח הפהן ונתן אליהם: והעמיד הפהן את-האשה... וכיד הפהן יהיו מי הפרים המאחרים: והשפיע אתה הפהן ואמר אליה-אשה אסילא שרב איש אתה ואסילא שמיט טמאה תחת אישך הנקי ממי הפרים המאחרים האלה. ואת פי שמיט תחת אישך וכי נטמאת ויתן איש בך את-שבתו מבלעדי אישך: ... והשקה את-האשה את-מי הפרים המאחרים וקאו ביה הפנים המאחרים למרים:

2. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף ב עמוד א

א"ר שמואל בר רב יצחק: כי הוה פתח ריש לקיש בסוטה, אמר הכי: אין מזווגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו, שנא': כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים.

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף כח עמוד א

תניא: ונקה האיש מעון והאשה ההיא תשא את עונה, בזמן שהאיש מנוקה מעון - המים בודקין את אשתו, אין האיש מנוקה מעון - אין המים בודקין את אשתו! רש"י מסכת סוטה דף כח עמוד א ד"ה בזמן שהאיש מנוקה מעון - שכלל כל עליוה משנאסרה עליו האשה ההיא תשא את עונה שידקוה המים.

רמב"ם הלכות סוטה פרק ב הלכה ח

כל איש שבא ביאה אסורה מימיו אחר שהגדיל אין המים המאחרים בודקין את אשתו, ואפילו בא על ארוסתו בבית חמיו שאסורה מדברי סופרים אין המים בודקין את אשתו שנ' ונקה האיש מעון והאשה ההיא תשא את עונה, בזמן שהאיש מנוקה מעון האשה נושאה את עונה.

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף מז עמוד ב

אמר רבי אלעזר, אמר להם נביא לישראל: אם אתם מקפידין על עצמכם - מים בודקין נשותיכם, ואם לאו - אין המים בודקין נשותיכם.

3. שולחן ערוך אבן העזר קנד א

הג"ה...מי שהוא רועה וזונות ואשתו קובלת עליו, ד חס יס עדות ז' דדבר, קראו אותו עם מנאפים או שהודה, יס אומרים שכופין אותו להוציא, ... (חידושי אגודה ליכמות).

ערוך השולחן אבן העזר קנד סעיף טז

מ"מ ברועה זונות כופין דודאי נוגע לה לעונתה דרועה זונות ממאס בהיתר ומים גנובים לו ימתקו ובוודאי שמאוס עליה ואפשר שגם יש סכנה בדבר ולא מיבעיא לדעת הרמב"ם דבמאים עלי כופין להוציא אלא אפילו להחולקים במאים עלי ככה"ג מודים והרי בש"ס מבואר דבמורד מתשמיש כופין וכ"ש ברועה זונות דגרוע יותר

4. תוספות מסכת זבחים דף ב עמוד ב ד"ה סתם אשה

סתם אשה לא לגירושין עומדת-ואפי' זינתה תחת בעלה מכל מקום לאו להתגרש בגט זה עומדת וגם אם לא ירעה הבעל לא יגרסנה אלא שכלל תשמענו...

רבי עקיבא איגר מסכת זבחים דף ב עמוד ב

תוד"ה סתם וגם אם לא ירעה כו' העיקר כוונת דבריהם דמלך הכ"ד אין כופין, וזהו שכתבו אם לא ירעה לא יגרסנה, אין כונתם דלא ירעה לעשות ראוה דעל זה ל"ס סיוס דבריהם אלא שכלל תשמענו דזה אין תביעתה שכלל תשמענו אלא דכוונתם דודאי הכ"ד אומרים לו שגרסנה אכל אם לא ירעה הבעל סגי בהפרשה ולא יגרסנה ומש"ה לאו סתמא לגירושין קאי כיון דהכ"ד אין כופין כ"ז שכלל תבעתו דכ"ד לפטרה בגט

תשובת רעק"א בסוף ד"ה

ולדינא כתובעתו לפטרה בגט אין הדבר מוכרע בידי

חתם סופר מסכת נדרים דף צ עמוד ב

ואף על גב שכתבו התוס' בזבחים (ב' ע"ב) ד"ה סתם וכו' דאין כופין אותו להוציאה אם ירעה שלא תשמענה, התם איירי שהיא אינה תובעת להתגרש אז אם אין הבעל רוצה להוציאה אין כב"ד כופין. אבל אם היא תובעת כיון שא"א לו לקיים עונתה למה יעגנה בחנם אף על פי שחטאה וזינתה ברצון ונאסרה עליו מ"מ אין לנו לעגנה וכופין אותו להוציאה וזה נ"ל פשוט ודלא כנב"י תנינא סי' י"ב ע"ש, (וע"ע נו"ב קמא סי' מ"ב שכתב שם כמו רעק"א שכתב 'אפילו אם זינתה ברצון איני יודע אם יכולה לכופו שיגרסנה' והפסיקה המקובלת שחוששים לנו"ב ולרעק"א ולא כופים במקרה כזה)

5. רמב"ם הלכות אישות פרק כד הלכה יח

אמרה לו אשתו שזינת תחתיו ברצונה אין משגיחין בדבריה שמא עיניה נתנה באחר, אבל אבדה כתובתה עיקר ותוספת ואבדה הבליות שהרי הודת בזנות, ואם היה מאמינה וסומכת דעתו על דבריה הרי זה חייב להוציאה, ואין בית דין כופין את האיש לגרש את אשתו בדבר מדברים אלו עד שיבואו שני עדים ויעידו שזינת אשת זה בפניהם ברצונה ואחר כך כופין אותו להוציא.

6. תלמוד בבלי מסכת כתובות דף עב עמוד א

תניא, היה ר"מ אומר: כל היודע באשתו שנודרת ואינה מקיימת - יחזור וידירנה. ידירנה, במאי מתקן לה? אלא יחזור ויקניטנה, כדי שתדור בפניו ויפר לה, אמרו לו: אין אדם דר עם נחש בכפיפה. תניא, היה ר' יהודה אומר: כל היודע באשתו שאינה קוצה לו חלה - יחזור ויפריש אחריה; אמרו לו: אין אדם דר עם נחש בכפיפה.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף עז עמוד א

אמר רב: האומר איני זן ואיני מפרנס - יוציא ויתן כתובה. אזל ר' אלעזר אמרה לשמעתי קמיה דשמואל, אמר: אכסוה שערי לאלעזר! עד שכופין אותו להוציא, יכפוהו לזון. ורב? אין אדם דר עם נחש בכפיפה.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף פו עמוד ב

ת"ש: הרי שלא פטר את אשתו מן הנדר ומן השבועה, והושיבה חנונית או שמינה אפוטרופא - הרי זה משביעה כל זמן שירצה, לא הושיבה חנונית ולא מינה אפוטרופא - אינו יכול להשביעה; רבי אליעזר אומר: אף על פי שלא הושיבה חנונית ולא מינה אפוטרופא - הרי זה משביעה כל זמן שירצה, שאין לך אשה שלא נעשית אפוטרופא שעה אחת בחיי בעלה על פילכה ועל עיסתה, אמרו לו: אין אדם דר עם נחש בכפיפה

תלמוד ירושלמי מסכת כתובות פרק ט הלכה ד

מה טעמון דרבנן אם אומר את כן אין שלום בתוך ביתו לעולם

מתני'. ואלו שכופין אותו להוציא: מוכה שחין, ובעל פוליוס, והמקמץ, והמצרף נחושת, והבורסי, בין שהיו עד שלא נישאו ובין משנישאו נולדו; ועל כולן אמר רבי מאיר: אף על פי שהתנה עמה, יכולה היא שתאמר סבורה הייתי שאני יכולה לקבל, ועכשיו אני יכולה לקבל; וחכ"א: מקבלת היא על כרחיה, חוץ ממוכה שחין, מפני שממקתו.

(א) אלו שכופין אותם א להוציא א [וליתן א'] כתובה: ב [מי (ב') שנולד לו (ג') ב*] {א} ריח הפה (ד') או ריח החוטם, או שחזר להיות {ב} מקבץ צואת כלבים או בורסקי, או להיות <א> ג [מחתך נחשת מעיקרו. (ה') ואם רצתה תשב עם בעלה. (ז) 7] ואם {ג} ידעה ז' צהן קודם שנשאת, אין כופין להוציא, לסכרה וקבלה (טור צסס הרמ"ה). ...

[*] חייבי ערכים ממשכנין אותן ... אף על פי שאין מתכפר לו עד שיתרצה שנאמר (ויקרא א') לרצונו כופין אותו עד שיאמר רוצה אני וכן אתה אומר בגיטין נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני:

מי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את אשתו ולא רצה לגרש, בית דין של ישראל בכל מקום ובכל זמן מכין אותו עד שיאמר רוצה אני ויכתוב הגט והוא גט כשר, ... לפיכך זה שאינו רוצה לגרש מאחר שהוא רוצה להיות מישראל רוצה הוא לעשות כל המצות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני כבר גרש לרצונו. ...

היכי דמיא מורדת? אמר אמימר: דאמרה בעינא ליה ומצערנא ליה, אבל אמרה מאיס עלי - לא כייפינן לה. מר זוטרא אמר: כייפינן לה.

היכי דמיא מורדת - לכופין אותה דמשהין גיטה ופוחתין כתובתה. דאמרה דעינא ליה כו' - קיץ לכופה על ידי פחיתת כתובתה. אבל אמרה מאיס עלי - לא הוא ולא כתובתו דעינא. לא כייפינן לה - להסותה אלל נותן לה גט ויואלה כלל כתובתה.

האשה שמנעה בעלה מתשמיש המטה היא הנקראת מורדת, ושואלין אותה מפני מה מרדה, אם אמרה מאסתיה ואיני יכולה להבעל לו מדעתי כופין אותו להוציא לשעתו לפי שאינה כשבויה שתבעל לשנוי לה...

אבל אמרה מאיס עלי לא כייפינן לה - פי' בקונטרס לא כייפינן לה לעמוד תחתיו אלל יתן גט ויואלה כלל כתובה וי"מ לכופין אותו להוציא ואין נראה לר"ת דניחוש שמה עיניה נתנה בלאחר כי ההיא דתנן בפרק בתרא דנדרים (דף ק: ז') גבי שלל נשים יואלות ונוטלות כתובה ...

...ותו דאמרינן לא כייפינן לה ואי אמרת לדידיה כופין להוציא מיד הו"ל למימר כופין אותו להוציא, ותו הרי אמרו שלא תהא כל אחת ואחת תולה עצמה בגוי ומפקעת עצמה מידי בעלה אלמא לאו כל כמינה שתפקיע עצמה מיד בעלה בישראל ע"י טענות מיאוס שאין כופין אותו להוציא לעולם. אלא ודאי הך מימרא טעוהא היא וכל מי ששומע למי שמורה כך ועושה מעשה בדבר טועה גמור הוא ומרבה ממזרים בישראל ומתיר א"א וקשין לעולם מאנשי דור המבול,

<א> (ד') ג האשה שמנעה בעלה ז' מתשמיש, היא הנקראת מורדת; (ה') ושואלין אותה מפני מה מרדה, אם אמרה: מאסתיה ואיני יכולה להבעל לו מדעתי, (ז) ודוקא (ז) [ז] שמבקשת גט כלל כתובה, אבל אם אומרת: יתן לי גט וכתובתי, חייקין שמה נתנה עיניה בלאחר, ויץ לה דין מורדת דבעינא ומלערנא ליה (ז') צסס תשובת הר"ן וכן פירש"י בגמרא. (ו') (ה) ז [ה] [ז] אם רצה הבעל ח' לגרשה...

תשובה אף על פי שרבינו משה ז"ל כתב דכי אמרה מאיס עלי שכופין אותו להוציא ר"ת ור"י ז"ל חולקין עליו, וכיון דאיכא פלוגתא דרבוותא למה נכניס ראשנו בין הרים גדולים ולעשות גט מעושה שלא כדין ולהתיר אשת איש, ועוד כי בעונותינו בנות ישראל הן פרוצות בזמן הזה ואיכא למיחש שמא נתנה עיניה בלאחר וכל המעשה בטענה זו מרבה ממזרים בישראל, ועל להבא אני כותב אבל לשעבר אם סמכו על רבינו משה מה שעשו עשו.

אמרה מאיס עלי - שבעלה מאיס בעיניה, לא כייפינן לה על ידי הפסד כתובתה אלא מניחין אותה במרדה. דכיון דבעלה מאיס בעיניה אנוסה היא בדבר ולא מדעתה עושה כן. ואפילו אשה כשרה אי אפשר להיבעל לשנאוי לה. ואע"פ שאין שום מום ניכר בו, הרבה פעמים אשה מואסת בבעל, ואע"פ שאין שום מום ניכר בו. וזה דומה לאדם שאין יכול לאכול מאכל השנאוי לו ונתעב עליו, ואין שום דרך כאן לכפויה, כי אם לעשות דרך בקשה ולפתותה אולי תחשוק בו. ואדרבא, אם היינו יודעים בודאי שטעמה אמת שהוא מאוס בעיניה ולא נתנה עיניה בלאחר, היינו כופין הבעל להוציא, ..., אלא משום דהכא אנו מסופקים בטענתה, שכיון שאין אנו רואים בבעלה באותן המומין, י"ל שמא נתנה עיניה בלאחר וכו', ולפיכך אין כופין הבעל להוציא, ...

(אלף רכח) שאלה שאלת ממני אודיעך דעתי מי שרגיל להכות את אשתו ולבזותה תמיד בפני רבים מאי דיניה: הנה נמצא כתוב בשם רבינו שמחה שכופין אותו להוציא והפריז על המדה וכתב שיעשוהו על ידי עכו"ם עשה מה שישראל אומר לך עד כאן. אבל אני תמה על הוראה זו כיון שהגט מעושה לא נמצא בניה ממזרים ובמה הפקיעו אישות שבה דבשלמא בעל פוליוס וחבריו ירדו חכמים לסוף דעת כל הנשים ואין יכולות לסבול לפיכך הפקיעו חכמים קדושיה ע"י גט כזה אבל הכא פעם מכה אותה ופעם משמח אותה פעם מבזה אותה ופעם מכבד אותה במלבושים נאים